

блемою формування екологічної компетентності, складовою якої є функціональні предметні знання.

Література

1. Богданова Л.Є. Екологічне виховання на уроках хімії. — Х.: Вид. Група „Основа“, 2004. — 96 с. — (Б-ка ж. „Хімія“; Вип.. 9 (21)).
2. Гайдаш Г.С. Розвиток екологічної компетентності у сфері «Я і природа»: Крок за кроком до життєвої компетентності та успіху. — К., 2002.
3. Дюрдієва Г. Підготовка учнівського активу до екологічної просвітницької діяльності //Біологія і хімія в школі. — №3. — 2005. — С. 42–43.
4. Резолюція Ради Європи „Про освіту і підготовку молоді віком від 16 до 19 років: проблеми і перспективи“ //Бюлетень бюро інформації ради Європи в Україні №9. — С. 25.)
5. Хоменко П. Функціональність знань як педагогічна проблема // Біологія і хімія в школі. — №6. — 2003. — С. 50–52.

СТРУКТУРА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ

*Цимбалюк Я.С., Савлучинська Л.Г.
Південноукраїнський державний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського*

У сучасній науці поняття «екологія» не обмежується тільки біологічним значенням. Стосовно суспільства, людини біологічний бік цього поняття характеризується єдністю із соціальними, економічними, технічними, гігієнічними факторами життя людей.

Вже на ранніх етапах розвитку екології природне середовище вивчалось з урахуванням впливу на нього людини, її господарської діяльності. Із зростанням технічної могутності людства посилюється його вплив на природу. Кризові ситуації у взаємовідносинах суспільства і природи виникли через порушення людиною законів природи. [1] Сучасна екологія виходить із цілісності соціально-природного середовища як простору життєдіяльності людини та базується на таких принципових положеннях:

- єдність системи «природа — суспільство — людина»;
- людина — частина природи, і її розвиток є фактором зміни природи;
- людська істота — частина історії природи, і її перетворення складає основу самого людського життя;
- єдність історії природи та історії суспільства (що виявляється в процесі праці);
- розвиток нової екологічної культури (що визначає рівень ставлення людини до природи).

З урахуванням цих теоретичних основ сучасної екології розробляються проблеми екологічної культури та її виховання, розглядається суть екологічної культури, роль і місце школи та педагогіки у формуванні екологічної грамотності підростаючого покоління [2,4]. Людина, яка оволоділа екологічною культурою, усвідомлює загальні закономірності розвитку природи й суспільства, розуміє, що історія суспільства є наслідком історії природи, що природа складає першооснову становлення та існування людини. Необхідною умовою формування екологічної

культури є усвідомлення соціальної обумовленості взаємовідношень людини з природою. Наукові знання допомагають передбачити наслідки впливів людини на природне середовище, викривають обмеженість споживчого ставлення до природи тільки як до джерела матеріальної вигоди.

Людина, яка оволоділа екологічною культурою, підкорює всі види діяльності щодо раціонального природокористування, дбає про покращення навколишнього середовища, не допускає його руйнування і забруднення. Тому їй необхідно набути наукових знань, засвоїти моральні ціннісні орієнтації стосовно природи, а також виробити практичні вмінні та навички щодо збереження сприятливих умов природного середовища.

Екологічна культура особистості, таким чином, передбачає наявність у людини певних знань та переконань, готовності до діяльності, а також її практичних дії, які узгоджуються з вимогами бережливого ставитися до природи.

Формування екологічної культури особистості повинно стати обов'язковою частиною діяльності всієї системи освіти. Це можливо за умови, що до змісту шкільної освіти будуть входити такі провідні елементи: система знань про взаємодію суспільства і природи, ціннісні екологічні орієнтації, система норм і правил ставлення до природи, вміння і навички щодо її вивчення та охорони [3].

Екологічні знання мають далеко непростий склад, оскільки розглядають суспільство і природу і їх взаємодії. Взаємодія суспільства і природи вивчається не тільки природознавчими науками, а й суспільними та технічними.

Екологічна освіта включає в себе усвідомлення школярами різнобічної цінності природи як джерела забезпечення різноманітних потреб суспільства в цілому і кожної людини зокрема. Учень повинен усвідомити соціальні та природні причини, які диктують певні норми і правила професійної й індивідуальної поведінки у навколишньому середовищі. Дотримання цих норм і правил є суспільно необхідним актом, оскільки дозволяє зберегти природу для майбутніх поколінь, для завтрашнього дня.

Школа покликана вчити школярів, як вивчати і зберігати природу, оцінювати її стан, пропагувати екологічні знання серед ровесників та дорослих. Виховання у школярів потреби участі в громадсько-корисній діяльності по охороні природи, формування навичок та умінь цієї діяльності повинні стати органічною складовою частиною навчально-виховного процесу в школі.

Таким чином, екологічна освіта й виховання включають:

- засвоєння та розвиток природно наукових, суспільних і технічних знань про взаємодію суспільства і природи;
- формування ціннісного ставлення до світу людей і до природи;
- розвиток потреби спілкування з природою, прояву активного до неї ставлення, турботи про її стан сьогодні і в майбутньому.

Література

1. Білявський Г.О., Бровдій В.М. Про класифікацію основних напрямків сучасної екології. — К.: Рідна природа. — №2. — 1995. — С. 4–7.
2. Ващенко Н.І. З досвіду екологічного виховання молодших школярів. // Початкова школа. — 1990. — №8. — С. 40–41.

3. Гербільський Л.В., Ємельянов І.Г. Концепція національної програми інтегрованої екологічної освіти. // Вісник НАН України. — Київ, 1999. — №11 — С. 40–49.
4. Плешакова А.А. Раскрытие экологических связей на уроках природоведения. // Начальная школа. — 1998. — №9 — С. 35.

ТВАРИНИ ЯК ЗАСІБ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Шилович О.І.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

В останні роки науковці все частіше почали вводити в практику методи зоотерапії для лікування дітей. Багато дослідників відзначили позитивний вплив товариства тварин-компаньйонів на дітей. Дітей, що виростили у присутності тварин, відрізняє здібність до невербальної комунікації (жестам, міміці), соціальна компетентність, відчуття власної гідності. Вони раніше знайомляться з такими ключовими життєвими явищами, як відтворення, народження, хвороби і смерть. Науковці повідомляють, що домашні тварини можуть грати особливу роль в житті дітей, які мають проблеми при спілкуванні, які не можуть жити повноцінним життям, мають труднощі з навчанням. Утримання домашньої тварини для дитини завжди пов'язане з неспокоєм і турботою про неї. Міра впливу домашніх тварин на дітей може бути різною, оскільки діти розвиваються в оточенні різних цінностей і знаходяться під сильним впливом батьків.

Науковці розрізняють два типи дії тварин: дія на дитину тварин-компаньйонів і використання тварин в терапевтичних цілях. Тварини-компаньйони можуть впливати на дитину пасивно, наприклад, спостереження за акваріумними рибками або пташиними вольєрами, коли діти не спілкуються безпосередньо з тваринами, і позитивний вплив виявляється просто при спостереженні за тваринами.

На відміну від дії на дитину тварин-компаньйонів, використання тварин в терапевтичних цілях — спрямоване цільове втручання, в якому тварина використовується, як невід'ємна частина лікувального процесу. Терапія призначається професійними лікарями з відповідним досвідом.

Володіння своєю власною твариною дійсно підвищує самооцінку дитини. Тварини вносять величезний внесок в життя сім'ї. Всі вони, від життєрадісного цуценя до незалежної кішки, можуть подарувати години радощів. Маленькі діти інстинктивно тягнуться до тварини. Вони легко спілкуються з ними і створюють тісні дружні відносини. Дослідження британських учених довели, що 90% дітей 7–8 років ставлять своїх тварин на одне з перших 10 місць в ієрархії значущих відносин, а багато — і на перші 5 місць.

Більшість тварин приємні на дотик. Діти люблять обіймати і гладити їх, і це теж має терапевтичну цінність. Це знижує рівень стресу, дає дітям можливість виразити свої відчуття. Натомість тварини нічого не вимагають і не критикують.

Діти, у яких є тварини, демонструють вищий рівень розвитку соціальних навиків і емпатії (здібності до співпереживання), чим діти, у яких тварин немає. Тварини виконують роль довірених осіб, близьких